

ПАЛЕШКО

Яна Сергіївна,

доцент кафедри
аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук,

СИДОРОВА

Ельвіра Олександрівна,

заступник декана факультету
економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПАРШИН

Юрій Іванович

професор кафедри
фінансово-економічної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, доцент

КОРУПЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Багаторічні корупційні дії в державі призвели до збільшення частки тіньової економіки, неефективного використання бюджетних коштів, ускладнення соціально-політичних конфліктів та зниження конкурентоспроможності національного продукту. Тобто корупційні дії спричиняють падіння економічної системи держави. Дана ситуація вимагає доцільного ведення антикорупційної політики.

Всі спроби проведення прогресивних реформ не досягають мети через загрозливий рівень корупційної злочинності, яка пронизує весь державний організм, унеможлиблює його здоровий функціональний розвиток, створює реальну загрозу національній безпеці [1, с. 78].

Першочерговим завданням на державному рівні є протидія корупції. Слід зазначити, що вирішення проблем з корупцією не може вирішитися одноразово, короточасними актами. Тобто ця діяльність повинна носити системний, широкомасштабний багаторівневий характер, опиратися на глибоке вивчення соціальних законів розвитку суспільства. Саме наукове осмислення цих глибинних процесів, їх різностороннє дослідження слугує міцною осно-

вою подолання кризи функціонування існуючої системи протидії злочинності [2, с. 8].

Законом України «Про боротьбу з корупцією» корупція визначається як діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, яка спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. Наведене тлумачення корупції дає змогу констатувати, що до корупційних правопорушень можна віднести правопорушення, які:

– полягають у неправомірному використанні особою, уповноваженою на виконання функцій держави, офіційно наданої їй влади або службових повноважень, а також пов'язаних із ними можливостей для задоволення особистих інтересів чи інтересів третіх осіб;

– створюють умови для вчинення корупційних діянь або є приховуванням їх чи потуранням їм [3, с. 77].

Основним нормативно-правовим актом, у якому зосереджено спеціальні антикорупційні положення запобіжного характеру, є Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» 7 квітня 2011 р. 3206-VI. Антикорупційна сутність цього Закону полягає в тому, що він визначає основні засади запобігання і протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин.

Залежно від характеру вчиненого корупційного правопорушення передбачається кримінальна, адміністративна, дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність [4, с. 22].

Кримінальна відповідальність за вчинення корупційних злочинів настає у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України. Поняття корупційного злочину наведено у якості примітки до ст. 45 Кримінального кодексу України (у самій статті вказано, що за жодних умов звільнення від кримінальної відповідальності не можливе у випадку вчинення корупційного злочину) – корупційними злочинами відповідно до цього Кодексу вважаються злочини, передбачені ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені ст. 210, 354, 364, 364¹, 365², 368–369² цього Кодексу.

Адміністративна відповідальність настає, зокрема, за вчинення всіх правопорушень, передбачених Законами України «Про засади запобігання і протидії корупції» та «Про внесення до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення». Особливість санкції норм цього закону полягає в тому, що поряд з адміністративним стягненням вони передбачають дисциплінарну відповідальність, а також встановлюють для винних у вчиненні корупційних правопорушень осіб інші негативні наслідки правового характеру.

Адміністративну відповідальність за вчинення корупційних правопорушень передбачено також Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 184-1, 185-6).

Дисциплінарна відповідальність за корупційні правопорушення встановлена, зокрема, законами України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ (ст. 14, 30), «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07 червня 2001 р. № 2493-ІІІ (ст. 20) та ін.

Ефективність боротьби зі злочинністю залежить від ступеня наукового забезпечення та аналітичного супроводу на усіх рівнях, інтенсивності взаємодії вчених і практиків різних дотичних галузей науки у справі формування узгодженого інтегрованого цілісного наукового продукту. Негативні процеси і тенденції, які відбуваються в Україні, вимагають постійного наукового відстеження, глибокого і детального дослідження криміногенної обстановки, внесення відповідних коректив у стратегію і тактику протидії злочинності

Корупція має пряме відношення до тіньової економіки. Тіньова економіка – це економічна діяльність, суб'єкти якої уникають офіційного обліку та сплати податків. За характером діяльності та джерелами доходів зазвичай розрізняють три види тіньової економіки:

1) неформальна економіка – узаконена (дозволена) економічна діяльність, суб'єкти якої уникають офіційного обліку та мотивують свої дії ситуативною необхідністю фізичного виживання. Це найбільший сегмент тіньової економіки, представлений різноманітними видами дрібного виробництва товарів і послуг.

2) прихована економіка – легальна економічна діяльність, суб'єктами якої, як правило, є підприємці, котрі заради отримання надприбутків вдаються до різних організаційних і фінансових маніпуляцій. Таку економіку ще називають «сірою» економікою, оскільки в ній витрати ще легальні, а доходи – нелегальні;

3) кримінальна економіка – протиправна (злочинна) діяльність у вигляді фінансових афер, крадіжок, контрабанди, хабарництва, наркобізнесу, сутенерства, рекету, торгівлі людьми тощо. Таку економіку називають «чорною» економікою, так як у ній нелегальні як доходи, так і витрати [5, с. 204].

Не можливо не зазначити, що стан економіки України наразі – один із найнижчих у світі. Для протидії цій ситуації потрібно впровадження певних урядових дій, таких як: формування ефективної антикорупційної політики, посилення відповідальності та покарання за корупційні діяння, спрощення умов ведення бізнесу, детінізація економіки, створення системи легкого доступу до інформації. Щоб не допустити минулих помилок, слід організувати комплексні наукові дослідження з проблем протидії корупції, розробку нових методик, рекомендацій, впровадження їх в практику, проведення кримінологічних експертиз на державному рівні при підготовці законодавчих актів, спрямованих на протидію корупції, прогнозування та науковий аналіз ефективного застосування форм і методів цієї діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Дудоров О.О., Зеленов Г.М. Істотна шкода і тяжкі наслідки як ознаки складів злочинів у сфері службової діяльності: проблеми тлумачення кримінального закону. *Право України*. 2016. № 12. С. 69–81.
2. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Злочинність як об'єкт феноменологічного аналізу. *Право і Безпека*. 2015. № 3 (58). С. 6–10
3. Василевич В.В., Джужа О.М. Головні напрями розвитку сучасної кримінології. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 71–81
4. Мельник М.І. Наукове забезпечення антикорупційної діяльності в органах державної влади. Київ: Основа, 1999. 22 с.
5. Логунова М., Пшеничнюк О. Наукове забезпечення процесу формування й реалізації державної політики в умовах модернізації українського суспільства. *Вісник Національної академії державного управління*. 2012. № 4. С. 201–210

РИЖКОВ

Едуард Володимирович,
завідувач кафедри економічної
та інформаційної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

РИЖКОВА

Світлана Анатоліївна,
інспектор сектору превенції
Шевченківського ВП Дніпровського
ВП ГУНП в Дніпропетровській області

**ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ
ДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ**

23 червня світ відзначає Міжнародний день викривачів корупції – *World Whistleblower Day* [1]. Цей факт для України може стати визначальним тому, що вітчизняне законодавство подалі наблизилось до ефективного світового досвіду протидії цьому антисоціальному явищу. Державні та міжнародні інституції констатують, що за допомогою раніше запроваджених механізмів поки наша країна не досягла успіхів у подоланні корупції. У своєму прагненні до побудови правової держави спроба залучити до антикорупційного процесу широке коло представників населення є для України доволі новітнім інструментом консолідації суспільства

Проте дотримання Україною міжнародних зобов'язань вимагає від всіх